

Štát a štátnosť

PAVOL JANÍK

Ak v slovenčine zbabíme definíciu štátu zbytočných slov, tak ide o organizáciu zvrchovanej politickej moci na určitom území. Štátnosť je vymedzená ako vedomie štátu, čo by som nahradil azda vhodnejšou formuláciou – uvedomovanie si vzťahu či príslušnosti k štátu.

Oxfordský slovník angličtiny štát charakterizuje ako organizovanú politickú komunitu pod jednou vládou, prípadne ako organizovanú politickú komunitu či oblasť tvoriacu časť federácie (napríklad Bavorsko). Podľa Cambridgeského slovníka je štátnosť krajina alebo časť veľkej krajiny, ktorá má svoju vlastnú vládu. Teda v najsvetovejšom jazyku ide v podstate o synonymá.

K skúmaniu načrtnejte témy ma podnetil renovalený ruský znalec globálnej politiky, ktorý aktuálne tvrdí, že štát musí mať minimálne 10 miliónov obyvateľov a centrálne rozrodenutia musia byť vykonatelné na celom území krajiny. Inak podľa neho možno hovoriť iba o štátnosti (napríklad v súvislosti s Ukrajinou, ktorá sice má odhadovaný počet obyvateľov vyše 40 miliónov, ale ústredná moc nemá kontrolu nad celým územím).

V slovenskej definícii sa hovorí o zvrchovanej politickej moci, čiže o moci, ktorá nie je ničím obmedzená, je nezávislá, suverénna. Z uvedeného hľadiska sú zrejmé jediným štátom na svete USA, hoci pozostávajú z 50 členských štátov, ale ich federálnu moc neobmedzujú nijaké záväzky k iným krajinám, vrátane spojencov, teda konajú vždy len v rámci vlastných záujmov – v oblasti vnútornnej i zahraničnej politiky.

V čase 100. výročia vzniku Československa sa otázka štátu a štátnosti stáva podstatou aj prednes samostatné krajiny, ktoré ďalej tvoria jeden komunikačný priestor – vzhľadom na podobnosť našich jazykov, každodenné spojenie modernými elektronickými technologiami, nepretržité mediálne pôsobenie, spoločné historické skúsenosti, príbuznú mentalitu a blízke kultúrne tradície. Na dokumentoch môjho starého otca z čias Habsburskej monarchie sa v peknom dobovom slovosledze uvádzá ako politická entita Království české, čo svedčí o pretrvávajúcej existencii českej štátnosti aj pred založením Československa. Slovensko

v rovnakom období nedisponovalo atribútmi svojej štátnosti.

Už som písal o nerealizovanom návrhu na federačne preformátovanie monarchie v rámci projektu Spojené štáty Veľkého Rakúska, v ktorých malo mať svoje miesto aj Slovensko – mimochodom nie pod názvom Slowakei, ale Slo-wakenland. Územie by v podstate zodpovedalo súčasnému, ale s presahmi na severe i východe, lenže Bratislava by bola v spolkovej krajine Nemecké Rakúsko, kym Košice by sa nachádzali na etnickej slovenskom území. Ak by sa plán uskutočnil, Slovensko by nadobudlo štátnosť s uvedenými odlišnosťami.

Dejinný vývoj slovenskej štátnosti však prešiel vlastnými peripetiemi, podmienenými striedaním stier vplyvu velmocenských centier a svoje vyvrcholenie našiel v konštítuovaní československej federácie s účinnosťou od 1. 1. 1969, ktoré po spoločenských zmenach na prelome 80. a 90. rokov 20. storočia vyústilo do sukcesie Československa od 1. 1. 1993 na základe výsledkov rokovania politických reprezentácií zvolených v demokratických voľbách.

Na dejinách sa nedá nič zmeniť, iba sa z nich poučiť. Všestranné rozvíjanie vzťahov medzi Českou republikou a Slovenskou republikou v kontexte globalizácie, postupnej federalizácie Európskej únie i v rámci regionálneho zoskupenia krajín Vyšehradskej štvorky vždy bude mať klúčový význam, napriek tomu, alebo práve preto, že sme nikdy nemohli a nikdy nebudem môcť konáť suverénne, teda bez obmedzení, ktoré vyplývajú z geopolitickej záujmov veľmocí.

8. 8. 2018

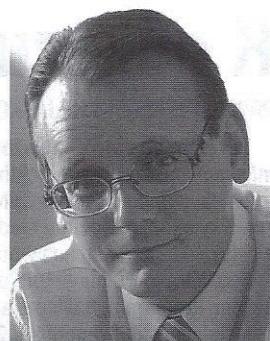

Foto archív

PAVOLJANIK.SK

Prípad Kuciak: Mocenská hra pokračuje

PAVOL JANÍK

Zahraničnopolitický účel vraždy neznámeho mladého slovenského novinára a jeho priateľky (v jeho dome na pomerne odľahlom mieste) bol zrejmý na základe okamžitého vyvolania medzinárodného mediálneho a pouličného tlaku s cieľom zmeniť výsledky demokratických volieb na Slovensku.

Potvrdzuje to aj obnovenie hystérie, ktorú – paradoxne – podnetili aktuálne informácie o pokroku vo vyšetrovaní, čo by za normálnych okolností malo naopak viesť k upokojeniu spoločenskej atmosféry. Ale definitívnu diskreditáciu vládnej koalície a jej klúčovej strany organizátori akcie očividne ešte nedosiahli, a preto s novým duchom pokračujú vo svojich aktivitách.

Celá planéta je monitorovaná

Pozoruhodným manévrom je tvrdenie, že pri odhalení možných páchateľov pomohli snímky z amerického satelitu, ktorý náhodou práve v čase ohavného zločinu letel nad naším územím. Bolo by to úsmevné, keby nešlo o tragédii dvoch mladých obetí mocenských hier.

Pravdepodobne ide o úsilie zahmliať fakt, že celá planéta je sústavne monitorovaná, čo asi nie je vhodné verejne pripomínať. Rovnako môže ísť o snahu znejasniť skutočný zdroj dôležitých údajov – napríklad osobu alebo osoby zo záujmového prostredia, prípadne štandardné sledovanie technickej komunikácie – najmä siete mobilných telefónov ich prevádzkovateľmi.

Spravodajské služby sú významným faktorom mocenského súperenia a vypĺňajú medzeru medzi diplomaciou a vojenským útokom. Volným okom sotva spozorovateľné zápolenie mocnosti sa odohráva v piatich hlavných oblastiach. Jednou z nich je SIGINT (Signal Intelligence), ktorá zahŕňa komunikačnú, elektronickú a telemetrickú šponzáž (COMINT, ELINT a TELINT). Ďalšou sférou je agentúrne spravodajstvo – Human Intelligence (HUMINT).

Neodmysliteľnou súčasťou konkurenčného pôsobenia je psychologická manipulácia ľudí prostredníctvom propagandy, vrátane produkcie a šírenia tendenčných, skreslených i celkom falšných informácií. Osobitnú kapitolu predstavujú operácie, spojené s atentátmi a vraždami. Na dosiahnutie stanovených cieľov sa využívajú i špeci-

Foto FB

álne akcie ozbrojených útvarov osobitného určenia.

V každom prípade spravodajské služby sú tajnými inštitúciami, ich činnosť je konšpiratívna a principálne nerešpektuje zákony, veď samotná šponzáž je proti právnym normám akejkoľvek krajinu. Inštrumentárium prostriedkov na dosiahnutie stanovených cieľov je prakticky neohraničené a zahŕňa všetko z ľudských vlastností, ale aj z vedy a techniky.

PODĽA BÝVALÉHO VÝKONNÉHO RIADITEĽA CIA WALTERA EDLERA AGENTÚRA NEUZNÁVA ZÁSADU, ŽE ATENTÁT JE OSPRAVEDLNITEĽNÝ LEN POČAS VOJNY, SPRAVODAJSKÉ SLUŽBY SÚ VŽDY VO VOJNE.

Podľa iného skúseného veterána, ak riaditeľ CIA príde do Bieleho domu a odchádza s presvedčením, že vláda by bola najradšej, aby sa kohosi zbaivila, tak jeho úlohou je vymyslieť spôsob, ako to zariadiť. To je všetko, o čom musí rozmyšľať.

V roku 1985 šef CIA Stansfield Turner vyhlásil, že nie je ďaleko čas, keď americká rozviedka bude schopná kontrolovať prakticky každý bod zemegule aspoň z jedného zdroja a najväčnejšie oblasti a objekty pomocou niekolkých technických prostriedkov.

Sústavné ustupovanie nikam nevedie

Tento čas je už určite tu. Rusko sa dozaista priblížilo k podobnej pozícii a kozmickú rozhľadku sú nesporne schopné vykonávať aj štáty ako Čína, Francúzsko, Británia, Japonsko, Nemecko a Izrael. Vo výškach medzi 120 až 1000 km sa pohybujú desiatky šponzážnych družíc, ktoré urobia niekolko

obletov za deň. Ďalšie sú stacionárne. Uskutočňujú optický, rádiolokačný, radačný a laserový prieskum.

Vari najznámejší je špiónažny gigant ECHELON, globálny systém organizovaný NSA (National Security Agency), určený na odpočúvanie medzinárodnej elektronickej komunikácie kdekolvek na zemeguli. Využíva kozmické technológie spojovacích družíc, ale aj sieť pozemných staníc a leteckých či námorných prostriedkov. Počítače systému pracujú s využitím metód umelej inteligencie. Rozlišujú podozrivé súbory dát obsahujúce rozsiahle slovníky klúčových slov, nákresov či fotografií. Systém tak môže vyhľádávať záujmovú korešpondenciu.

Centrála NSA sídli vo Fort Meade. Harry Truman ju zriadil dekréтом v októbri 1952. Medzičasom má desiatky tisíc zamestnancov a desiatky miliárd dolárov ročného rozpočtu. Rodným listom NSA sa stala tajná dohoda UKUSA. Medzi UK (Britániu) a USA. Uzavreli ju ešte počas druhej svetovej vojny. V roku 1947 ju reaktivovali vlády USA, Veľkej Británie, Kanady, Austrálie a Nového Zélandu. Vlády týchto krajín sa zaviazali poskytnúť v mene amerických záujmov svoje územie pre účely elektronickej špiónaže proti krajinám, ktoré majú iné záujmy ako USA.

Klúčoví hráci zo slovenskej vládnej koalície a jej rozhodujúcej strany akoby stále nepochopili, že sústavné ustupovanie vôlej nikam nevedie. Tlak opozície, prezidenta, médií a protestujúcich vedia vplyvné kruhy v pozadí kedykoľvek zvýšiť podľa svojich potrieb a reálneho vývoja situácie.

OBÁVAM SA, ABY SMIECH NAPOKON NEPREŠIEL AJ NÁŠHO NOVÉHO USMIEVAVÉHO PREMIÉRA.

A najmä, aby neprešiel smiech všetkých normálnych občanov Slovenska. Sme sice malou a bezvýznamnou krajinou, ale aj hodnočným pozemkom nedaleko Viedne a dôležitou zložkou v mozaike upevňovania pozícií nielen proti Rusku, ale aj proti vedúcim krajinám Európskej únie, najmä proti Nemecku.

Zástupcovia Berlína sa zatiaľ smejú na valnom zhromaždení OSN, keď president USA kritizuje Nemecko za snahu ďalej rozvíjať energetickú spoluprácu s Moskvou. Rozveseluje ich aj pochvala šéfa Bieleho domu, ktorý oceňuje Poľsko za odmietanie ruského plynovodu a za ochotu umiestniť vojenskú základňu USA na polskom území. Ak súčasná slovenská vláda nechápe, že sa od nej očakáva to isté, tak ju skôr alebo neskôr vymenia tí, ktorí je to už dávno jasné.

10. 10. 2018

Prezident ČR vyznamenal básnika KARLA SÝSA

PAVOL JANÍK

Prezident Českej republiky Miloš Zeman pri príležitosti 100. výročia vzniku Československa 28. 10. 2018 udelił štátne vyznamenanie prezidentovi Únie českých spisovateľov básnikovi KARLOVI SÝSOVI za zásluhy o štát v oblasti kultúry.

V tejto súvislosti si pokladám za čest, že mám možnosť dlhodobo spolupracovať s oceneným autorom ako čestný člen Únie českých spisovateľov (od 2000), člen redakčných rád časopisov ÚČS Obrys-Kmen (2004 – 2014) a Literatura – Umění – Kultura (od 2014), ktorých je KAREL SÝS šéfredaktorom. Jeho básnickú tvorbu som sprístupnil slovenským čitateľom aj prekladom knižného výberu z autorovej pôsobivej ľubostnej lyriky VELKÁ VRECKOVÁ LÁSKA (2006).

Popredný český básnik európskeho významu KAREL SÝS (1946) asociatívnu obraznosťou nadvázuje na literárnu modernu, na prekliatých básnikov, avantgardu, surrealizmus a filozofiu marxizmu. V židovstve, ktoré prestupuje jeho tvorbu, vidí neobmedzené ručenie za beh sveta, službu a zápas za to, aby sa každého človeka na planéte blahodarne dotkli udalosti, ktoré sa stali v hlbine vekov na Sinaji.

Je autorom desiatok básnických zbierok, viacerých kníh próz, esejí, satír, štúdií, rozhovorov, invenčne literárne spracovaných kuchárskych príručiek i diel pre deti. Preložil knižné výbery z básnickej tvorby autorských osobností, akými sú napríklad Guillaume Apollinaire, Paul Éluard, Alfred Jarry, Jacques Prévert, Arthur Rimbaud, Paul Verlaine a ďalší.

29. 10. 2018